

“วิจัยแผ่นดินเดียว” กับคุณภาพการอาชีวศึกษา

โดย รองศาสตราจารย์ ดร. กฤษมันต์ วัฒนามรงค์

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในมาตรา 32 ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการการอาชีวศึกษาขึ้น โดยเป็นหนึ่งในองค์กรหลักที่เป็นคณะบุคคลในรูปของคณะกรรมการทำหน้าที่ตาม มาตรา 34 และสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้รับการจัดตั้งขึ้นโดยพัฒนามาจากกรมอาชีวศึกษาเดิม ในเชิงของโครงสร้างระบบราชการถือว่าได้มีการยกฐานะของหน่วยงานที่รับผิดชอบการอาชีวศึกษาของประเทศให้สูงขึ้นแล้ว ทำให้มีความคาดหวังในคุณภาพของการอาชีวศึกษาของไทยมากขึ้นด้วย ส่วนการพัฒนาคุณภาพของการอาชีวศึกษาก็ได้มีการพยายามที่จะพัฒนาและยกระดับคุณภาพให้สูงขึ้นกว่าเดิมเพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ยกฐานะของหน่วยงานรับผิดชอบและความคาดหวังของประชาชนจากการปฏิรูประบบราชการ และ “วิจัยแผ่นดินเดียว” เป็นประการหนึ่งที่สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาต้องการให้เป็นเส้นทางสู่คุณภาพการอาชีวศึกษา โดยหวังให้มี “ครูนักวิจัย” เกิดขึ้นในสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ทำหน้าที่สอน จึงได้มีการให้ความหมายของ การวิจัยแผ่นดินเดียวว่าเป็นอย่างเดียวกับ “การวิจัยในชั้นเรียน” ซึ่งมีลักษณะเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Classroom Action Research” แต่ที่เรียกว่าวิจัยแผ่นดินเดียวนั้น หมายถึงในช่วงของการทำวิจัยหรือในการเรียนการสอนแต่ละครั้งจะมีการบันทึกอย่างเป็นระบบภายในหน้าเดียว นี่คือที่มาของคำว่า “วิจัยแผ่นดินเดียว” มิใช่หมายถึงงานวิจัยที่มีการเขียนรายงานการวิจัยเพียงแผ่นดินเดียว หรือไม่ได้หมายความว่าบันทึกหนึ่งแผ่นคืองานวิจัยทั้งหมด (สำนักวิจัยและพัฒนาการอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา: 2547, หน้า 7)

คุณภาพการอาชีวศึกษา วัดได้จากผลงานการดำเนินงาน ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 ประการ ได้แก่ คุณภาพผลงานที่แสดงถึงความเป็นเลิศ (Excellent) และคุณภาพผลงานที่แสดงถึงความสอดคล้องกับความต้องการ (Fit to the Needs) ซึ่งความต้องการแบ่งออกเป็น 2 ประการ ได้แก่ ความต้องการของบุคคล (Individual Needs) และความต้องการของสังคม (Social Needs) การดำเนินการเพื่อการพัฒนาคุณภาพของการอาชีวศึกษาในส่วนของการเรียนการสอนโดยเน้นให้ผู้สอน (หมายถึง ครูและคณาจารย์) ทำการวิจัยในชั้นเรียนนั้นเป็นการพยายามสร้างคุณภาพการปฏิบัติการของบุคลากรที่รับผิดชอบการเรียนการสอนในสถานศึกษาโดยนำเอาความก้าวหน้าทางอาชีพ การเลื่อนตำแหน่งงาน และตำแหน่งวิชาการสูงขึ้นเป็นแรงจูงใจให้มีการทำวิจัย ความมุ่งหวังที่จะหาองค์ความรู้เพื่อแก้ปัญหาในการทำงานอย่างแท้จริงตามหลักการของการวิจัยแผ่นดินเดียวนั้นดูเหมือนจะมีความสำคัญน้อยกว่า ผู้วิจัยจึงทำวิจัยเพื่อนำผลไปใช้ในการสร้างความก้าวหน้าในอาชีพหรือทำวิจัยตามกระแสความกดดันจากผู้บริหารเพื่อการประเมินผลงานมากกว่าความต้องการใฝ่รู้และแสวงหาความรู้ตามกระบวนการวิจัย ทั้งนี้มาจากกระบวนการและวิธีการพิจารณาผลงานทางวิชาการเพื่อขอตำแหน่งที่สูงขึ้นหรือการเลื่อนตำแหน่งนั้นสามารถนำการวิจัยแผ่นดินเดียวนี้ไปพัฒนาและใช้เป็นผลงานได้ ซึ่งจะทำให้มีจำนวนบุคลากรที่มีตำแหน่งสูงเพิ่มขึ้นและใช้เป็นตัวชี้วัดคุณภาพของหน่วยงานว่ามีคุณภาพสูงตามจำนวนบุคลากรตำแหน่งสูงไปด้วย ถ้าตัวชี้วัดคุณภาพเป็นตามที่กล่าวมาจะสร้างความคลงแคลงใจในคุณภาพได้รวมทั้งการสร้างกระแสของวัฒนธรรมทางวิชาการให้มีการวิจัยในชั้นเรียนจึงเป็นแรงกดดันให้กับบุคลากรในสถานศึกษาโดยเฉพาะ ครู คณาจารย์ และผู้บริหารสถานศึกษาอย่างมาก ถ้าพิจารณาตาม มาตรา 4 ของ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ แล้ว “ครู” หมายความว่า “บุคคลกรวิชาชีพซึ่งทำหน้าที่หลักด้านการเรียนการสอนและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ในสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน” ซึ่งไม่กล่าวถึงการวิจัยไว้ในหน้าที่ของครู แต่

ได้กล่าวไว้ในความหมายและหน้าที่ของ “คณาจารย์” ซึ่งหมายความว่า “บุคลากรซึ่งทำหน้าที่หลักด้านการสอนและการวิจัยในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา ระดับปริญญาของรัฐและของเอกชน” และ ผู้บริหารสถานศึกษา หมายความว่า “บุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารสถานศึกษาแต่ละแห่งทั้งของรัฐและเอกชน” การนำความหมายของ “ครู” “คณาจารย์” และ “ผู้บริหารสถานศึกษา” ตามกฎหมายมากล่าวอ้างเพียงเพื่อจะนำไปสู่การพิจารณาถึงภาระหน้าที่และขีดความสามารถในการทำการวิจัยของ ครู คณาจารย์ และผู้บริหารสถานศึกษาเหล่านั้น ถ้าเขาเหล่านั้นมีความจำเป็นที่ต้องทำวิจัย การจะทำวิจัยให้ได้ดีนั้นจำเป็นต้องมีคุณสมบัติอย่างไรบ้าง และคุณภาพอาชีพศึกษาจะได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้นได้ด้วยการวิจัยอย่างไร บทความนี้จะแสดงถึงคำตอบของคำถามดังกล่าว

ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับการวิจัย

กฤษมันต์ (2538: หน้า 66) ได้กล่าวถึงการวิจัยทางด้านอาชีวศึกษาสามารถแบ่งประเภทของการวิจัยออกได้เป็น 4 ประเภทใหญ่ๆ ได้แก่

1. Basic Research เป็นการศึกษาเพื่อค้นหาความรู้อย่างเป็นระบบตามระเบียบวิธีวิจัย โดยไม่คำนึงว่าความรู้นั้นจะนำไปใช้อะไร อย่างไร เป็นการแสวงหาความรู้ใหม่ทั้งที่เป็นความรู้ใหม่ที่ไม่เคยมีมาก่อนและการสร้างองค์ความรู้ใหม่จากฐานความรู้เดิม

2. Applied Research เป็นการศึกษาต่อเนื่องจากองค์ความรู้ที่มีอยู่ ซึ่งอาจจะได้มาจาก Basic Research หรือเป็นความรู้ที่ยอมรับกันอยู่ทั่วไปแล้วนำความรู้นั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในสถานการณ์ที่สร้างขึ้น หรือสถานการณ์ที่เป็นอยู่เพื่อสังเกตผลและตรวจสอบผลของการนำองค์ความรู้ไปใช้

3. Research and Development (R&D) การวิจัยและพัฒนาประเภทนี้เน้นการดำเนินการเพื่อศึกษาให้เกิดผลผลิตออกมาอย่างเป็นระบบและมีการตรวจสอบขั้นตอนการดำเนินงานและผลผลิตในกระบวนการให้ได้ตามมาตรฐานที่ยอมรับ เช่น การผลิตตำราวิชาการ และวัสดุทั้งประเภทสิ่งพิมพ์ และไม่ใช้สิ่งพิมพ์ เพื่อการเรียนการสอนโดยปฏิบัติการดำเนินงานประเภทนี้จะใช้เวลา ค่าใช้จ่ายสูงมากบางครั้งเกินกว่าที่บุคคลเพียงคนเดียวจะสามารถกระทำได้ การใช้ทีมงานเพื่อทำการวิจัยและพัฒนาจึงจำเป็นในโครงการใหญ่ๆ ที่ต้องการผลอย่างแน่นอนและตรวจสอบได้

4. Action Research เป็นการศึกษาเพื่อหาคำตอบหรือความรู้เฉพาะเรื่องเฉพาะกลุ่ม เพื่อนำไปปฏิบัติหรือแก้ปัญหา ผลการศึกษาอาจจะไม่สามารถอภิปรายผลครอบคลุมได้ทั่วไป หรือนำไปใช้กับสถานการณ์อื่นๆ ได้ “วิจัยแผ่นเดียว” หรือการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน (Classroom Action Research) จัดเป็นการวิจัยประเภทนี้

ประโยชน์ของการวิจัยจะช่วยให้นักวิชาการ ครู และอาจารย์ผู้สอนวิชาชีพ สามารถตอบคำถามหรือพบแนวทางการแก้ปัญหาที่ประสบอยู่ดังนี้

1. ตอบคำถามแนวทางของการดำเนินงานในกระบวนการเรียนการสอน และการฝึกวิชาชีพอย่างมั่นใจ
2. สามารถประเมินและตรวจสอบโปรแกรมการสอน การปฏิบัติสาขาวิชาที่เปิดสอนอยู่ และกำลังจะเปิดสอนในอนาคต ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ในกระบวนการเรียนการสอน และรายงานผลได้อย่างเป็นระบบตามระเบียบวิธีการที่เป็นที่ยอมรับ
3. ผลการวิจัยจะช่วยให้มีองค์ความรู้ทางการเรียนการสอนวิชาชีพที่สอดคล้องกับการดำเนินการของภาคธุรกิจ ทำให้เกิดความเข้มแข็งจากฐานของความรู้ที่ค้นพบกับการดำเนินการของภาคธุรกิจที่จะสนับสนุนกิจการของการศึกษาได้
4. ผลการวิจัย หรือการทำวิจัยจะเป็นหน้าต่างให้มองเห็นช่องทางของการดำเนินงานสร้าง Vision ให้เกิดขึ้น และยังเป็นแบบจำลองเพื่อสร้างแนวทางการพัฒนา หรือเป็นนวัตกรรมทางอาชีพและเทคนิคศึกษาที่ได้รับการสร้างขึ้นจากการวิจัย

5. การวิจัยจะเป็นการพัฒนาคุณค่าของทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนอาชีพ การวิจัยอาจจะทำให้ค้นพบทฤษฎีใหม่ๆ ในการฝึกอาชีพ หรือยืนยัน และขยายขอบเขตของทฤษฎีที่มีอยู่แล้วให้กว้างขวางและลึกซึ้งขึ้น

Freeland (2000) ได้ชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ของงานวิจัยทางด้านอาชีวศึกษา (Vocational/technical Education) และ อาชีพศึกษา (Career Education) ดังนี้

1. สร้างความเข้าใจถึงผลประโยชน์เมื่อเทียบกับการลงทุนที่เกิดขึ้นจากการปฏิรูปการศึกษา (เน้นในสหรัฐอเมริกา แต่สามารถนำมาใช้กับประเทศไทยที่กำลังมีการปฏิรูปการศึกษาได้)

2. นำผลการศึกษาแต่ละแห่งมาวิเคราะห์และเปรียบเทียบกันอาจนำไปสู่การกำหนดนโยบายทั้งในระดับเขตการศึกษาและระดับชาติ

3. ผลการศึกษาอาจนำไปเปรียบเทียบกับต่างประเทศ เพื่อทราบทิศทางของการเตรียมบุคคลากรทางสายอาชีพในประเทศต่างๆ เนื่องจากการเคลื่อนย้ายแรงงานในปัจจุบันมีการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศด้วย

4. ทำให้ทราบมาตรฐานการศึกษาของต่างประเทศที่กำหนดไว้สำหรับผู้ที่จบการศึกษาในสายวิชาชีพ

แนวทางการวิจัยและพัฒนาอาชีพและเทคนิคศึกษา

ถึงแม้ว่าการวิจัยทางด้านอาชีวศึกษาจะไม่เป็นที่แพร่หลายและทำการวิจัยกันมาก ก่อนปี ค.ศ. 1960 แต่ในช่วงเวลานั้นได้มีการศึกษาเพื่อหาทางปรับปรุงคุณภาพของอาชีวศึกษาตามสภาวการณ์ของสังคมในระยะนั้นมาโดยตลอด การใช้คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาการศึกษาและการวิเคราะห์สภาพการณ์และอาชีพ เพื่อการปรับปรุงการฝึกอาชีพให้สอดคล้องกับความต้องการของการจ้างงานได้มีการกระทำมาก่อนที่จะเริ่มทำการวิจัยอย่างเป็นทางการระเบียบวิธีวิจัย

การพิจารณาแนวทางการวิจัยและพัฒนาอาชีวศึกษาโดยมากจะมุ่งประเด็นความสำคัญไปที่เงินทุนสนับสนุนการวิจัย ซึ่งหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านอาชีวศึกษาของประเทศต้องหาทางให้มีการสนับสนุนทุนวิจัยในสาขาอาชีวศึกษาให้มากขึ้น นอกจากนี้องค์กรของเอกชนซึ่งมีแนวโน้มของการสนับสนุนการให้ทุนเพื่อวิจัยและพัฒนาทางด้านอาชีวศึกษา โดยเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกันเป็นแนวทางเริ่มต้นของการดำเนินการทางวิชาการเพื่อศึกษาค้นคว้าและวิจัย ถ้าขาดทุนดำเนินการหรือหาแหล่งสนับสนุนการวิจัยไม่ได้ ความหวังในการดำเนินกิจกรรมการวิจัยและพัฒนาจะมีอุปสรรคและผลงานวิจัยจะไม่ปรากฏ ทำให้ขาดข้อมูลในการวางแผนและกำหนดทิศทางของการปรับตัวเข้าสู่สภาพของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาการดำเนินการเพื่อหาทุนและแหล่งสนับสนุนการวิจัยต้องเป็นการสร้างแหล่งเงินทุนและหน่วยงานผู้รับผิดชอบขึ้นอย่างเป็นทางการ มีกฎหมายหรือระเบียบปฏิบัติที่เป็นหลักประกันความมั่นคงและความต่อเนื่องของการสนับสนุนในสหรัฐอเมริกามีการออกกฎหมายได้ระบุนการใช้จ่ายเงินเพื่อการวิจัยอาชีวศึกษาอย่างชัดเจน

กฤษมันต์ (2538: หน้า 67) ได้กล่าวถึงแนวทางการวิจัยและพัฒนาอาชีวศึกษาแบ่งออกได้เป็น 3 แนวทางดังนี้

1. การวิจัยและพัฒนาเพื่อนำผล ไปปฏิบัติและแก้ปัญหาที่ดำเนินอยู่ (Action-type Research) การวิจัยประเภทนี้เป็นการศึกษาของกลุ่มผู้ปฏิบัติ เช่น ครู อาจารย์ ผู้บริหาร ศิษยานิเทศก์ เป็นการวิจัยเพื่อต้องการผลไปปฏิบัติหรือประยุกต์ใช้กับงานที่กระทำอยู่ให้เห็นผลอย่างรวดเร็ว และ“วิจัยแผ่นเดียว” ใช้แนวทางนี้

2. การวิจัยพื้นฐาน (Basic Research) เป็นการวิจัยของนักวิชาการ (Scholarly Researchers) ซึ่งต้องการศึกษาและทำความเข้าใจกับมูลฐานของปัญหาและสิ่งเกี่ยวข้องของการดำเนินงาน เช่น ทางด้านจิตวิทยา พฤติกรรมศาสตร์ สังคมศาสตร์ ที่เป็นพื้นฐานของการเรียนการสอน การฝึกอาชีพ การมีอาชีพ และสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง

3. การวิจัยสหศาสตร์ (Interdisciplinary Research) เป็นการศึกษาวิจัยโดยใช้ฐานความรู้หลายสาขาวิชาและผู้เชี่ยวชาญจากหลายอาชีพที่ส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการอาชีวศึกษา เช่น เศรษฐศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ การบริหาร

และการจัดการเป็นทางการศึกษาและวิจัยปัจจัยเกี่ยวพันหรือปัจจัยถ่วง ที่มีต่อการพัฒนา เช่น เศรษฐศาสตร์ ทำการศึกษา ความคุ้มค่า และต้นทุนของการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพ วิศวกรรมศาสตร์ ศึกษาถึงแนวทางของการใช้เทคโนโลยี เครื่องมือ เครื่องจักรเพื่อการผลิต การบริการและการจัดการ ทำการศึกษาถึงกระบวนการใช้ข้อมูล สารสนเทศ เพื่อการตัดสินใจและดำเนินการ เป็นต้น

Sellin and Grollmann (1999) ได้ให้ข้อสังเกตว่า ถึงแม้จะมีการให้คำจำกัดความในประเภทและความหมายของการวิจัยทางด้านอาชีวศึกษาอย่างชัดเจนแล้ว ถึงกระนั้นก็ตามการวิจัยในแต่ละประเทศทั่วโลกก็ยังคงมีความหลากหลายอยู่มาก

Schmidt (1999) ให้ความสำคัญของการวิจัยทางด้านอาชีวศึกษาควรมุ่งไปที่ความสามารถในการจัดการความรู้ และยุคของสารสนเทศ (Knowledge Management and Information Age)

Stead and Harrington (2000) กล่าวว่า “การคิดว่าปัญหาต่างๆ นั้นสามารถแก้ไขได้อย่างอิสระแต่ผู้เดียวเป็นการมองปัญหาอย่างผู้มีสายตาสั้น” เขาสนับสนุนให้มีการวิจัยในระดับนานาชาติ

ความเคลื่อนไหวในการวิจัยทางด้านอาชีวศึกษา มีการพัฒนาแนวทางการวิจัยเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา จนถึงปัจจุบันเป็นการวิจัยเพื่อพัฒนาจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งของรัฐบาลและเอกชนเพื่อจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ สร้างความเข้มแข็งและมั่นคงทางวิชาการในการดำเนินงานกิจการอาชีวศึกษา หรือการฝึกอาชีพให้ประชาชนได้มีงานทำมีชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดี สร้างคุณค่าให้กับสังคมดำรงไว้ซึ่งความดีงามสงบสุขของสังคมและประเทศชาติ หัวข้อทางการวิจัยที่ได้รับการศึกษาค้นคว้าในอดีตและจะยังคงเป็นแนวทางของการค้นคว้าต่อไป ได้แก่

1. กระบวนการในการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน สื่อการสอนวิชาชีพ
2. การจัดตั้งและดำเนินงานของคณะกรรมการแรงงานเพื่อศึกษานโยบายแรงงานของชาติในส่วนที่สัมพันธ์กับการฝึกอาชีพให้สอดคล้องกับนโยบายแรงงาน
3. การศึกษาในกระบวนการแนะแนวอาชีพ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการให้ข้อมูลวิชาชีพสู่ประชาชน
4. การพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพแก่ผู้พิการ และด้อยสมรรถภาพทางสติปัญญา รวมทั้งการสำรวจ จัดหาอาชีพให้กับผู้พิการ และสถานศึกษาที่ทำการเรียนการสอนนักศึกษาพิเศษเหล่านี้
5. วิชาครูช่าง หรือเทคนิควิธีที่ครูวิชาชีพจำเป็นต้องใช้ในการเรียนการสอน การพัฒนาเทคนิควิธีของการฝึกครูช่างทั้งหลักสูตรและการสอนเพื่อผลิตครูช่าง
6. กระบวนการคัดเลือกผู้เรียนให้เหมาะสมกับสาขาวิชาชีพ และกระบวนการเลือกสรรวัสดุ อุปกรณ์ และแนวทางการฝึกให้เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละสาขาวิชา
7. กระบวนการพัฒนาระบบข้อมูลสำหรับสถานศึกษาวิชาชีพ เพื่อให้ได้รับข้อมูลและเทคนิควิธีใหม่ๆ ในเชิงช่างและข้อมูลพื้นฐานสำหรับการศึกษาและการเรียนการสอนของทั้งผู้สอนและผู้เรียน รวมทั้งเทคนิควิธีการจัดฝึกอบรมด้วย

8. การทำทำเนียบนักวิจัย เพื่อการพัฒนามูลฐาน และทำเนียบผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขาด้วยการสร้างมาตรฐานวิชาชีพในแต่ละสาขาตามกระบวนการวิจัย

9. การจัดอาชีพและเทคนิคศึกษาของภาคเอกชน และหน่วยงานอื่นๆ นอกจากหน่วยงานของรัฐบาลที่ทำหน้าที่และรับผิดชอบโดยตรงในการฝึกอาชีพของประชาชนในประเทศ

นอกจากนี้ American Vocational Association (AVA) ซึ่งเป็นสมาคมวิชาชีพของนักอาชีวศึกษาของสหรัฐอเมริกาได้ตีพิมพ์แนวทางของการวิจัยทางด้านอาชีวศึกษาไว้ดังนี้

1. การวิจัยพื้นฐานทางปรัชญาของอาชีวศึกษา

2. กระบวนการเรียนการสอนวิชาชีพ
3. กระบวนการเตรียมบุคคลเข้าสู่อาชีพทั้งระดับช่างฝีมือจนถึงระดับวิชาชีพ
4. การปรับปรุงหลักสูตรมัธยมศึกษาในกลุ่มวิชาชีพและโดยส่วนรวม
5. การพัฒนาโปรแกรมวิชาชีพในการฝึกวิชาชีพหลังจากจบชั้นมัธยมปลาย
6. การแนะแนวอาชีพ และการพัฒนาวิชาชีพ

คุณสมบัติของผู้วิจัยทางการอาชีวศึกษา

การวิจัยเป็นกระบวนการแสวงหาความรู้อย่างมีระบบ โดยอาศัยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ซึ่งการดำเนินการตามกระบวนการอย่างเคร่งครัดนั้นเป็นเพราะต้องการให้ผลของการวิจัยถูกต้องมากที่สุดและเป็นที่เชื่อถือได้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ผลของการวิจัยจึงต้องได้รับการยืนยันกันหลายๆ ครั้งจนเป็นที่แน่ใจว่าถูกต้องแล้วจึงจะสามารถนำไปสรุปเป็นทฤษฎีได้ อย่างไรก็ตามถึงแม้หลักการและกระบวนการดังกล่าวจะเป็นการวิจัยแบบเป็นทางการ (Formal Research) แต่การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน (Classroom Action Research) ก็ยังคงมีหลักการพื้นฐานเช่นเดียวกันเพียงแต่เป้าหมายของการดำเนินการวิจัยมีระดับการนำไปใช้แตกต่างกัน ส่วนกระบวนการนั้นเหมือนกันแต่อาจลดขนาดของการดำเนินการและรายละเอียดลงให้เหมาะกับสภาพปัญหาเท่านั้น การที่จะสามารถทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนได้ดีนั้น ผู้วิจัยควรมีความรู้ความเข้าใจในหลักการและกระบวนการวิจัยแบบเป็นทางการให้ดีเสียก่อนจึงจะสามารถทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนได้ดี หรือกล่าวอีกอย่างว่า จะทำวิจัยในชั้นเรียนได้ดีนั้นควรเข้าใจหลักการและกระบวนการวิจัยให้ดีกว่าก่อน มีความเป็นไปได้ไม่น้อยมากที่การวิจัยในชั้นเรียนจะสามารถทำได้โดยผู้ที่ไม่รู้เรื่องระเบียบวิธีวิจัย และการทำวิจัยนั้นผู้วิจัยควรมีคุณสมบัติดังนี้

1. มีความสามารถเข้าใจและใช้ภาษาของการวิจัยได้อย่างถูกต้อง
2. สามารถสืบค้นข้อมูลและรู้จักแหล่งข้อมูลที่จำเป็นในการวิจัยได้
3. สามารถจดจำวิธีการการดำเนินงานตามกระบวนการของการวิจัยได้อย่างถูกต้อง
4. สามารถจะบอกกล่าวปัญหาของการวิจัย (Research Problems) และจุดประสงค์ของการวิจัยได้
5. สามารถกำหนดสมมติฐานของการวิจัยได้อย่างถูกต้องตามหลักการและแสดงวิธีการเพื่อสามารถทดสอบสมมติฐานโดยมีทฤษฎีและหลักการอ้างอิงได้
6. สามารถที่จะออกแบบการวิจัยเพื่อหาคำตอบหรือทดสอบสมมติฐานได้
7. สามารถดำเนินการวิจัยอย่างเป็นระเบียบรอบคอบ จนสามารถบรรลุผลตามที่คาดหวังไว้ได้
8. สามารถสรุปผลการวิจัยจากการค้นพบได้อย่างถูกต้องและตรงตามข้อมูลที่ได้มา
9. มีความสามารถในการสร้าง ใช้ และเข้าใจเครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล และเครื่องมือ ตลอดจนอุปกรณ์อื่นๆ ที่ใช้ในการวิจัย
10. มีความสามารถในการสื่อความหมายทั้งการฟัง พูด อ่าน และเขียนได้อย่างถูกต้อง

คุณสมบัติ 10 ประการดังกล่าวมักจะไม่ได้อยู่ในผู้จบการศึกษาระดับปริญญาตรีของประเทศไทย ซึ่งเป็นส่วนใหญ่ของบุคลากรในสถานศึกษาประเภทอาชีวศึกษา การวิจัยเป็นศาสตร์อีกแขนงหนึ่งซึ่งมีความยากและซับซ้อน ถ้าบุคลากรดังกล่าวไม่มีคุณสมบัติแล้ว ความหวังให้มีงานวิจัยจะเกิดขึ้นยาก อย่างไรก็ตามในการทำวิจัยทางด้านอาชีวศึกษา ควรต้องมีการดำเนินการต่อไป การพัฒนาบุคลากรให้มีคุณสมบัติพร้อมที่จะทำวิจัยจึงเป็นการกิจเร่งด่วน

การใช้คำว่า “วิจัยแผ่นดินเดียว” เป็นการพยายามทำเรื่องที่ยากที่คนทั่วไปรู้สึกว่ายากและซับซ้อนให้เป็นเรื่องง่ายๆ โดยมีฐานการคิดจากผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการวิจัยคืออยู่แล้ว แต่สำหรับผู้ไม่มีประสบการณ์ หรือมีประสบการณ์น้อย กลับสร้างความกังวลใจและงุนงงเป็นอย่างมาก ต้องมีการทำความเข้าใจให้ตรงกันอีก การฝึกอบรม

การทำวิจัยแผ่นเดียวเป็นภารกิจต่อจากการสร้างคุณสมบัติของนักวิจัย จากนั้นจึงควรลงมือทำวิจัยได้ การปล่อยให้มีการทำวิจัยโดยขาดความรู้และความเข้าใจในระเบียบวิธีวิจัย นอกจากจะทำให้เสียเวลา เสียแรง เสียเงินและได้ผลไม่น่าเชื่อถือแล้ว จะเป็นการสร้างแบบแผนการวิจัยที่คิดไปจากมาตรฐานสากลที่เป็นที่ยอมรับได้ อีกทั้งผลงานจะไม่ได้รับการพิจารณาให้ผ่านเกณฑ์การเข้าสู่ตำแหน่งวิชาการได้อีกด้วย *ระเบียบวิธีวิจัยเป็นความรู้หรือศาสตร์ที่ควรได้รับการเรียนรู้โดยมีการสอน ไม่ควรเรียนรู้ด้วยตนเอง ลงมือปฏิบัติเลยหรือเรียนแบบลองผิดลองถูก และเมื่อมีทำวิจัยในระยะแรกควรมีผู้เชี่ยวชาญเป็นที่เลี้ยงด้วย แม้จะเป็น “วิจัยแผ่นเดียว” ก็ตาม*

การนำผลงานวิจัยไปปฏิบัติเพื่อเพิ่มคุณภาพอาชีวศึกษา

โดยปกติการทำวิจัยโดยทั่วไปเพื่อนำผลการวิจัยไปปฏิบัติเป็นภารกิจที่ใช้เวลาในการดำเนินการมาก นอกจากนี้ช่องว่างของเวลาหลังจากที่ผลการวิจัยได้รับการรายงานในรูปของสิ่งพิมพ์ เช่น วารสาร สิ่งพิมพ์ต่อเนื่องอื่นๆ ซึ่งกระบวนการจัดพิมพ์เผยแพร่จะใช้เวลาอย่างน้อย 3 เดือน และอาจถึง 6 เดือน เมื่อรวมกับระยะเวลาที่ทำการวิจัยอีกประมาณ 1 ปี จะเป็นเวลาประมาณเกือบ 2 ปี กว่าที่ผลการวิจัยจะถึงกลุ่มประชากรทั่วไป อาจทำให้ปัญหาการวิจัยเมื่อเริ่มต้นการวิจัยกลายเป็นปัญหาที่ขาดความสนใจหรือได้ค้นพบทางแก้ไขแล้ว หรือเกิดสภาวะการณ์เปลี่ยนแปลงอื่นๆ เกิดขึ้นในระหว่างที่ผลการวิจัย ยังไม่ได้รับการเผยแพร่ออกมา อย่างไรก็ตาม “วิจัยแผ่นเดียว” นั้นถึงแม้ว่าจะมีช่องว่างของเวลาสั้นกว่าเนื่องจากการเป็นการศึกษาเฉพาะเรื่องเฉพาะกลุ่ม แต่มีสาเหตุสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการนำผลการวิจัยไปปฏิบัติ พอสรุปได้ดังนี้

1. ขาดปัจจัยเกื้อหนุนในการนำผลวิจัยไปปฏิบัติอาจต้องใช้กำลังคน เงินทุน เวลา วัสดุ อุปกรณ์ เพิ่มขึ้น การหาปัจจัยเกื้อหนุนเหล่านี้ส่งผลต่อการนำผลวิจัยไปปฏิบัติ
2. การนำผลวิจัยไปปฏิบัติอาจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและระบบการบริหารและการจัดการ ซึ่งอาจเกิดการต่อต้านและไม่เห็นด้วยทั้งจากผู้บริหารและคนทำงาน
3. ความเชื่อถือผลงานวิจัย ยังมีกลุ่มบุคคลที่ไม่ให้ความสำคัญกับกระบวนการวิจัยโดยเฉพาะอย่างยิ่ง กลุ่มบุคคลระดับบริหารที่ไม่เป็นนักวิจัย (Research Prone) และไม่รู้ถึงกระบวนการวิจัย ยังมีความเห็นว่าการตัดสินใจของผู้บริหารหรือผู้นำคนเดียวน่าเชื่อถือกว่าการใช้กระบวนการวิจัยเพื่อหาคำตอบ
4. ขาดบุคคลผู้ที่จะดำเนินงานในการนำผลงานการวิจัยไปปฏิบัติ การนำผลวิจัยไปดำเนินการจำเป็นต้องมีบุคคลที่มีความรู้ความสามารถที่จะปฏิบัติได้ตามเงื่อนไขหรือกรรมวิธีที่ปรากฏในกระบวนการวิจัย และอาจเกิดผลแทรกซ้อนในการนำไปใช้ได้ถึงแม้ผู้วิจัยจะเป็นผู้นำผลไปปฏิบัติก็ตาม
5. คุณภาพของงาน “วิจัยแผ่นเดียว” อาจไม่เป็นที่เชื่อถือถ้าผู้ทำวิจัยไม่ดำเนินการตามกระบวนการวิจัยอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะเครื่องมือที่เก็บข้อมูลนั้นเป็นการบันทึกลงบนกระดาษแผ่นเดียวซึ่งสามารถบันทึกตามผู้ทำวิจัยต้องการบันทึก การหาคุณภาพของเครื่องมือให้เป็นที่ยอมรับก่อนการเก็บข้อมูลจึงเป็นกระบวนการที่ต้องให้ความสำคัญอย่างมาก

อย่างไรก็ตามในการนำเสนอผลการวิจัยไปใช้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และการฝึกปฏิบัติหรือตอบปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างดำเนินงาน มีข้อควรคำนึงดังนี้

1. การนำผลไปปฏิบัติต้องกระทำอย่างต่อเนื่องและมีการตรวจสอบผลเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาต่อไป
2. ผลที่เกิดขึ้นจากการนำผลวิจัยไปปฏิบัติจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง สถาบันการสอนวิชาชีพและครู อาจารย์ ผู้บริหาร รวมทั้งนักเรียนต้องมีความสามารถและพร้อมในระดับหนึ่ง ซึ่งจะรับความเปลี่ยนแปลงหรือนวัตกรรมที่เกิดขึ้นได้

3. ปัจจัยสำคัญที่มีผลมากที่สุดในการนำผลการวิจัยไปใช้ ส่วนมาจะเป็นครูผู้สอนวิชาชีพในสาขาต่างๆ การวางแผนพัฒนาให้ครูเหล่านั้นพร้อมที่จะรับการเปลี่ยนแปลงอาจต้องมีการเตรียมล่วงหน้าก่อน

4. การทำวิจัย และการนำผลวิจัยไปปฏิบัติจำเป็นต้องมีผู้เกี่ยวข้องหลายคน เช่น นักวิจัย นักการศึกษา ประชาชน ผู้ประกอบการ เพื่อสร้างระบบการเรียนการสอนหรือกิจกรรมต่างๆ ให้เกิดขึ้น ความสามารถในการประสานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มบุคคลต่างๆ จะต้องใช้วิธีการอย่างระมัดระวัง เพื่อให้การดำเนินงานสามารถบรรลุเป้าหมายได้

สรุป

จุดประสงค์ของการวิจัยในชั้นเรียนเป็นความต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงในเชิงพัฒนาคุณภาพในการจัดการเรียนการสอนและการจัดการทางด้านอาชีวศึกษา ในอดีตการวิจัยทำเฉพาะเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา โดยทำการวิจัยในลักษณะกว้างๆ จนถึงปี ค.ศ. 1960 จึงได้เริ่มมีการศึกษาและค้นคว้าการวิจัยและพัฒนาอย่างจริงจังในด้านต่างๆ เช่น การวิจัยและพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตรฐานข้อมูล การแนะแนวอาชีพ และการพัฒนาวิชาชีพ เป็นต้น “วิจัยแผ่นดินเดียว” เป็นความพยายามที่ทำให้เกิดความรู้สึกว่าการวิจัยไม่ใช่เรื่องยุ่งยากซับซ้อนสามารถทำได้ด้วยกระดาษแผ่นเดียว สามารถส่งผลให้มีการปรับปรุงการเรียนการสอนในสถานศึกษา โดยมีความคิดว่าคุณภาพต้องเริ่มในชั้นเรียนก่อน แต่ควรมีการพัฒนาปัจจัยเกื้อหนุนการวิจัยประกอบไปด้วยในขณะเดียวกัน การใช้ผลการวิจัยนำไปเสนอขอผลงานวิชาการและการเลื่อนตำแหน่งต้องมีกระบวนการวิจัยตามระเบียบแบบแผนที่ถูกต้อง การเรียนรู้ระเบียบวิธีวิจัยควรเป็นการเรียนรู้โดยมีผู้สอน ไม่ควรเรียนด้วยตนเอง การเริ่มต้นทำวิจัยต้องมีนักวิจัยที่เลี้ยงคอยช่วยเหลือ ส่วนการนำผลวิจัยไปปรับปรุงคุณภาพการอาชีวศึกษามีปัญหาทั้งผู้ปฏิบัติและระบบของการจัดการที่เป็นอยู่ การเตรียมบุคลากรให้พร้อมกับการเปลี่ยนแปลงต้องมีการวางแผนอย่างรอบคอบ และการนำผลวิจัยไปใช้ต้องมีการกระทำอย่างต่อเนื่องและมีกำไรประเมินผลเพื่อปรับปรุงแก้ไข ป้องกันการต่อต้านด้วยการเตรียมบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้พร้อมก่อนดำเนินการ

บรรณานุกรม

กฤษมันต์ วัฒนามรงค์. **อาชีวศึกษา: ปรัชญา หลักการ และทฤษฎี**. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, กรุงเทพฯ, 2538.

สำนักวิจัยและพัฒนาการอาชีวศึกษา, สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. **วิจัยแผ่นดินเดียว: เส้นทางสู่คุณภาพการอาชีวศึกษา**. โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), กรุงเทพฯ, 2547.

Freeland, B. (2000). **International comparisons of vocational education and training**. [Electronic version].

Leabrook, Australia: National Centre for Vocational Education Research.

Geiss, C. C., & Schmidt, K. (1999). “German experience in easing the transition from school to early careers.” **Journal of Vocational Education Research**, 24(3), 123-31.

Sellin, B., & Grollman, P. (1999). “The state of European vocational training research, Its functions and its problems [Electronic version].” **European Journal for Vocational Training**, 17, 69-75.

Stead, G. B., & Harrington, T. F. (2000). “A process perspective of international research collaboration [Electronic version].” **The Career Development Quarterly**, 48, 323-331.